

Leereenheid

Huid en slijmvliezen

Met betrekking tot het afweersysteem

INHOUDSOPGAVE

1. INTRODUCTIE	3
2. LEERDOELEN	3
3. STUDIEAANWIJZINGEN	4
4. LEERKERN	4
4.1 HUID	5
4.2 AFWEER	8
5. ZELFTOETS	10
6. DE VOOR DEZE LEEREENHEID GEBRUIKTE LITERATUUR EN INTERNETPAGINA'S	11
7. BIJLAGE	12
11 GEZONDHEIDSPATRONEN VOLGENS GORDON	13

1. Introductie

De huid speelt een belangrijke rol bij de afweer van invloeden van buitenaf. De huid is het grootste orgaan van het menselijk lichaam, en moet bestand zijn tegen vele invloeden van buitenaf.

Het spreekwoord “je moet een dikke huid hebben” is dan ook veelzeggend.

We hopen dat binnen deze leereenheid duidelijk te maken.

Deze leereenheid heeft een relatie met de volgende leereenheden:

- klinisch methodisch observeren
- klinisch redeneren
- evidence based nurse practice
- preventie en GVO
- professionaliteit
- methodische beroepsuitoefening
- infectiebeleid en hygiëne

2. Leerdoelen

Na bestudering van deze leereenheid ben je in staat om:

1. Te omschrijven en te beredeneren hoe de afweer met betrekking tot huid en slijmvliezen plaatsvindt in het menselijk lichaam en het belang hiervan.
2. De bruikbaarheid en relevantie van de kennis rondom huid en slijmvliezen te beredeneren.
3. Uit te leggen op welke wijze de verpleegkundige komt tot valideerbare observatiegegevens met betrekking tot de afweer van huid en slijmvliezen.

3. Studieaanwijzingen

Ter verduidelijking of verdieping van de leerstof worden in deze leereenheid verwijzingen gedaan naar boeken, artikels en internetpagina's over dit onderwerp. Voor het bestuderen van deze leereenheid is het dus handig als je toegang hebt tot de bibliotheek van het ziekenhuis en/of het Internet.

Het bestuderen van de hele leereenheid zal ongeveer 4 uren kosten, al naar gelang de voorkennis die je van dit onderwerp hebt. Indien je de leerkern tijdens het studeren wilt opsplitsen, kun je dit het beste doen aan de hand van de indeling in paragrafen zoals aangegeven in de inhoudsopgave.

4. Leerkern

De kennis aangaande huid en slijmvliesen en de daarbij behorende rol van de afweer is voor verpleegkundigen essentieel in het vormen van een verpleegkundig proces. Het signaleren van problemen behoort tot de verantwoordelijkheid van de verpleegkundigen. Het tijdig signaleren hiervan kan veel problemen voorkomen en een sneller herstel bewerkstelligen. In de uitwerking van deze leereenheid is terug te vinden op welke wijze problemen opgespoord kunnen worden.

Een onderdeel van het verpleegkundig proces is dat de verpleegkundige interventies kan plannen en uitvoeren die voortvloeien uit het medisch beleid en de specifieke zorgvraag die hier aan ten grondslag ligt.

De verpleegkundige interventies dienen onderbouwd te worden vanuit het perspectief van de patiënt; iedere patiënt is uniek in zijn uitingsvorm van 'ziek zijn' en verdient dus ook een unieke benadering op maat.

De verpleegkundige speelt vaak een sleutelrol in het zorgproces en moet zich dan ook goed bewust zijn van de individuele kwaliteit die hij/zij levert.

In de verschillende beroepssituaties gaan professionals soms anders met zaken om. Omdat de situatie dat van hen vraagt, of omdat zij verschillend zijn opgeleid en dus mogelijk een ander deskundigheidsniveau / competentieniveau hebben. Ook kan het voor komen dat omstandigheden waaronder gewerkt wordt, andere werkwijzen vereisen.

In de volgende hoofdstukken en in de leereenheden die een relatie met deze leereenheid hebben, is getracht een logische opbouw van voor jou relevante leerstof te hanteren, met daarin een aantal studeeraanwijzingen, vragen en opdrachten.

Wij wensen je veel lees- en studieplezier!

4.1 Huid

De huid (cutis), bij volwassenen ongeveer $1,6\text{m}^2$, bedekt het uitwendige lichaamsoppervlak. Bij de lichaamsopeningen gaat zij over in de slijmvliezen. De huid is een orgaan met talrijke functies o.a. de volgende:

- Zij beschermt door epitheel en door kliersecretie het lichaam tegen mechanische, chemische en thermische beschadigingen tegen vele ziekteverwekkers.
- Zij neemt deel aan afweermechanisme door immunologisch actieve cellen.
- Zij zorgt voor temperatuurregulatie met hulp van veranderlijke doorbloeding en vloeistofafgifte door klieren.
- Zij neemt deel aan de waterhuishouding, doordat zij enerzijds het lichaam beschermt tegen uitdroging, anderzijds via kliersecretie vocht en zouten afgeeft.
- Zij bevat nerveuze elementen die er een druk- temperatuur- en pijn- zintuigorgaan van maken.
- Door rood worden, verbleken, "oprichten van haren" enz. is zij een communicatie orgaan (orgaan voor mededelingen van het vegetatieve zenuwstelsel).

Aangezien de huid, meer dan elk ander orgaan, toegankelijk is voor inspectie en bijdraagt tot de symptomatiek van talrijke algemene ziekten (b.v. cyanose bij hartziekten, omschreven roodheid bij infectieziekten) heeft zij recht op bijzondere medische belangstelling.

De huid is elastisch rekbaar, gekarakteriseerd door hoornvorming van haar epitheel, maar bij verschillende lichaamsdelen verschillend gelegen. Over gewrichten vormt zij reserve plooien, bij aan sterke mechanische invloeden blootgestelde plaatsen zoals handpalmen, voetzolen en rug, is zij dikker dan op plaatsen waar dat niet het geval is zoals oogleden.

Huidoppervlak:

Huid met veldjes: Het grootste deel van de huid vertoont veelhoekige veldjes. In het midden van de veldjes monden zweetklieren uit, in de groefjes ertussen staan de haren met hun talgklieren.

Plaatselijk komen geurklieren voor.

Huid met lijsten: Aan handpalmen en voetzolen bezit de huid evenwijdige lijsten, gescheiden door groeven, waarin zweetklieren uitmonden.

Haren, talg en geurklieren ontbreken hier.

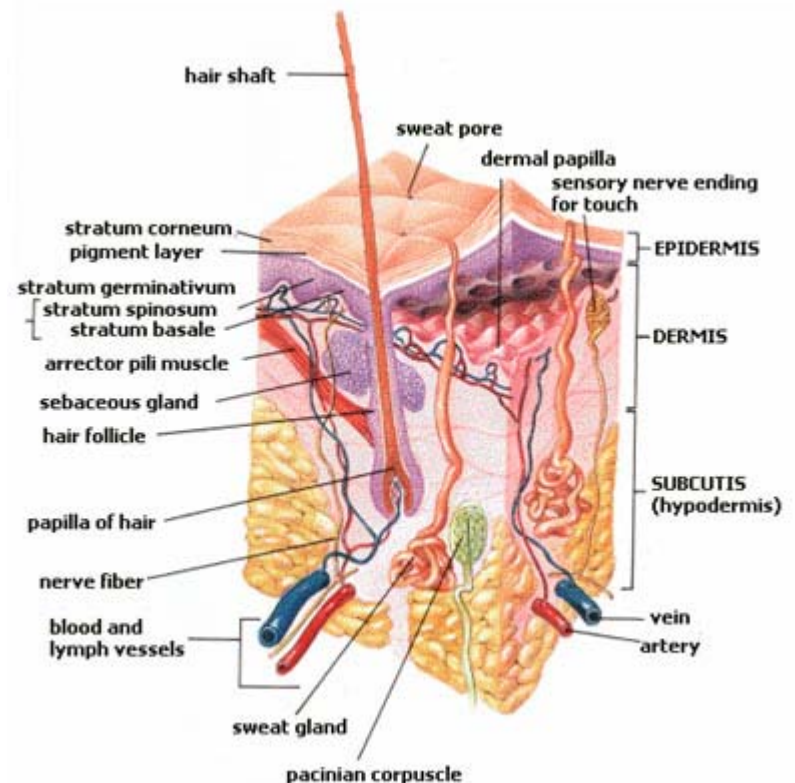
In de huid met lijsten is de gelaagdheid van de epidermis erg duidelijk.

Huidlagen

De huid, integumentum commune, bestaat uit huid en onderhuidsbindweefsel, specifiek voor de huid zijn de "aanhangsels": klieren, haren en nagels.

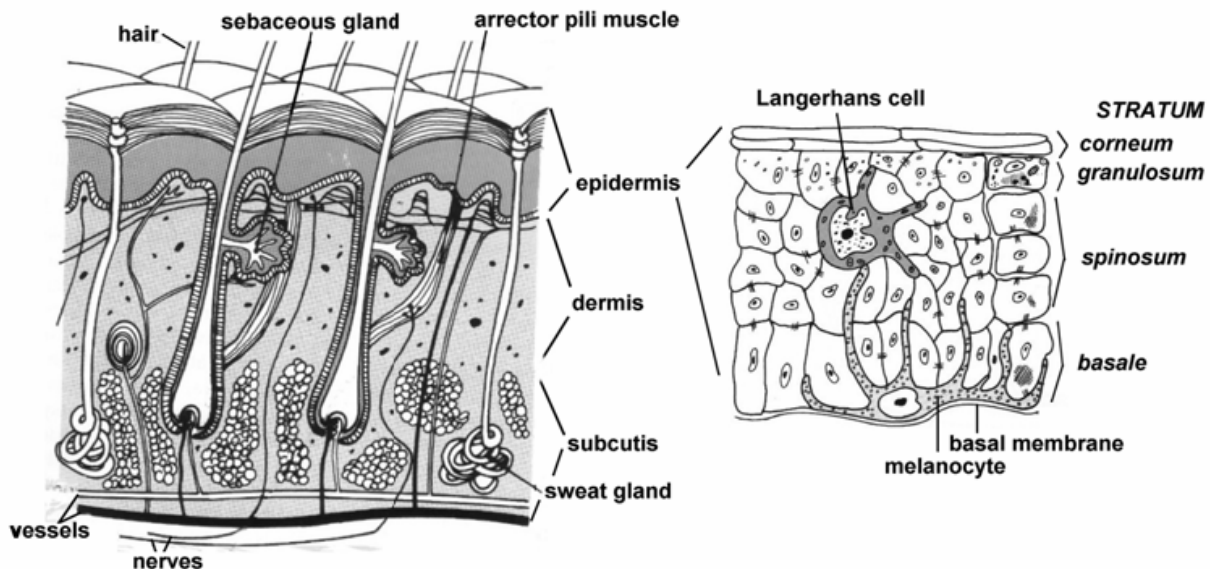
De huid, cutis bestaat uit:

- Opperhuid (epidermis), een meerlagig verhoornd plaveiselepitheel.
- Lederhuid (corium- dermis), een bindweefsellaag. In het corium onderscheidt men de papillairlaag, stratum papillare, die kegelvormig in de epidermis doordringt, en een netwerkachtige laag, stratum reticulare, die voornamelijk dient voor de trekvastheid.
- Onderhuid (tela subcutanea-subcutis), vormt de verbinding met de onder de huid gelegen structuren (fascies,beenvlies), bevat grotere vaten en zenuwen van de huid en vaak vet.

Epidermis

van binnen naar buiten: stratum basale, stratum spinosum, stratum granulosum, stratum lucidum, stratum corneum. In het stratum spinosum bestaand uit verscheidene lagen grote, ronde tot polygonale cellen, die door stekelvormige desmosomen worden bijeengehouden (stekelcellaag). Tussen de stekels lopen intracellulaire spleten. In dit gebied van de onderste cellen liggen ook de melanocyten en langerhanscellen. De sterk vertakte langerhanscellen maken deel uit van het immuunsysteem en kunnen antigenen binden.

Lederhuid (corium-dermis)

Bestaat uit een dicht netwerk van collagene vezels, waar veel elastische vezels doorheen lopen. Het verleent de huid zijn trekvastheid en reversibele vervormbaarheid. Elastische netwerken zorgen voor het herstel bij vervormingen. In het corium liggen verder haarwortels, klieren, bloedvaten, bindweefselcellen en vrije cellen van het immuunsysteem evenals zenuwstructuren. Er zijn 2 delen aan het corium te onderscheiden: het stratum papillare, en stratum reticulare (binnenste laag).

Onderhuid (tela subcutanea-subcutis)

Vormt de verbinding tussen huid en oppervlakkige huidfascie en bevordert de verschuifbaarheid van de huid.

De subcutis dient als isolator, hij stapelt vet.

De subcutis kan de huid door strakke bindweefselbanden (retinacula cutis) met de ondergrond verbinden. Op sommige plaatsen is de subcutis losjes en zonder vet (ooglid, lip, penis, scrotum, e.d.). In het gelaat en op de behaarde hoofd is de huid vast met de spieren en pezen verbonden: basis voor mimiek.

Bloedvaten van huid en onderhuid

De arteriën vormen een vlechtwerk tussen cutis en en subcutis waar vandaan takjes naar beneden lopen naar de haarwortels en de zweetklieren en andere takjes omhoog naar de papillairlichaampjes, waar zij een subpapillaire plexus vormen. Hier vandaan lopen capillairlussen in de papillen. De lusedichtheid wisselt van 20-60/mm². Daar de weefseldruk lager is dan de de druk van de capillairen worden deze opengehouden.

Maar bij een uitwendige druk van 60-80mmHG, die b.v optreedt bij bedrust tussen de onderlaag en de huid, worden zij afgeknepen. Bij onveranderlijke ligging lijdt de voeding van de huid: er kunnen zweren ontstaan, decubitus.

De venen vormen netwerken onder de papillen in het corium en tussen cutis en subcutis (cutane venen-plexus). Door de arterioveneuze anastomosen kan de stroomsnelheid beïnvloed worden aan de vingertoppen (acros) komen kleine arterioveneuseorgaantjes voor.

De bloedvaten dienen voor de voeding van de huid en voor de temperatuurregulatie.

Bij sterkere doorbloeding wordt meer warmte afgegeven, de huidtemperatuur stijgt, bij geringere doorbloeding nemen warmteafgifte en temperatuur van de "lichaamsbekleding" af.

Klieren van de huid

Huidklieren zijn evenals haren en nagels, aanhangsels van de huid: zij liggen in het corium.

De ecriene zweetklieren (kluwenvormig), ongeveer 2 miljoen komen bijna overal voor, in grotere aantallen in de hoofdhuid, handpalmen en voetzolen. Het zijn aan de uiteinden tot een kluwen opgerolde buisjes. Hun zuursecreet remt de bacteriegroei (beschuttende zuurmantel), dient (door verdamping) voor de warmteregulatie, evenals voor de uitscheiding van stoffen.

De apocriene zweetklieren (geurklieren) bevinden zich op bepaalde behaarde plaatsen (oksel, mons pubis, scrotum, labia majora, perianaal) en bij de borstklieren. Zij zijn vertakt en hebben wijde secernerende uiteinden. Hun alkalisch secreet bevat geurstoffen. Aangezien hier de beschuttende zuurmantel ontbreekt kunnen infecties tot stand komen (zweetklierabscessen).

De holocriene talgklieren (haarbalgklieren) ontstaan meestal uit de haaraanleg en monden uit in de haartrechter van de haarbalg. Zij zijn besvormig en hebben meerlagig epitheel. Hun talg, sebum, maakt huid en haren vettig.

De huid heeft verschillende functies, zoals de lichaamstemperatuur regelen en isoleren, energie opslaan, prikkels waarnemen en bescherming bieden tegen schadelijke invloeden van buitenaf zoals schimmels, bacteriën en (UV-)straling. Talg- en zweetklieren zijn de zogenoemde exocriene klieren (i).

- 1 Opperhuid (epidermis)
- 2 Lederhuid (dermis)
- 3 Onderhuids vetweefsel (subcutis)
- 4 Haarfollikel
- 5 Talgklier
- 6 Zweetklier

4.2 Afweer (Wikipedia)

De **afweer** bij de mens (immunititeit) tegenover ziekteverwekkers (pathogenen) kan kunstmatig ingedeeld worden in aangeboren immunititeit ("innate") en verworven immunititeit ("adaptive"). Het is de taak van het immuunsysteem om ziekteverwekkers te detecteren en vervolgens te elimineren.

Voorbeelden:

Aangeboren immunititeit : macrofagen en het complement-systeem dat in het bloed aanwezig is.

Verworven immunititeit : antilichamen uit B-cellen.

Er zijn verschillende manieren om ziekteverwekkers af te weren, dit zijn de belangrijkste:

- Een mechanische: de intacte huid en slijmvliezen vormen voor verreweg de meeste soorten een niet te nemen barrière.
- Een inwendige: Dit is bijvoorbeeld het zuur in de maag of de zuurgraad van de schede, maar ook de natuurlijk aanwezige bacteriën op de huid en in de darmen.
- Een cellulaire: sommige witte bloedcellen kunnen bacteriën omhullen en zo onschadelijk maken.
- Een humorale: in bloed en lichaamsvloeistof kunnen zich antistoffen bevinden, die bacteriën, virussen en soortvreemde eiwitten onschadelijk maken.

De witte bloedcellen, waarvan we er ca. 5000 per mm³ hebben, doden de ziekteverwekkers die in het bloed terechtkomen. Ze kunnen namelijk van vorm veranderen (type: macrofaag) en door omvloeiing (fagocytose) de ziekteverwekker opnemen. Dode witte bloedcellen vormen samen met de opgenomen schadelijke stoffen etter en kunnen zo deze schadelijke stoffen het lichaam uit werken.

	niet - specifiek	specifiek
Oppervlak (huid, slijmvliezen)	• Mechanische barrière. • Secretoire barrière • Trilhaarbeweging	immunoglobulinen
Humorale afweer	• Lysozym • Lactoferrine • Complementsysteem • Interferon en cytokinen	immunoglobulinen
Cellulaire afweer	Fagocyterende cellen • Neutrofiële granulocyten • Mononucleaire fagocyten Natural killer cells	cellulaire immunitet • t-lymfocyten en macrofagen

Studieaanwijzing

We adviseren je om bij het bestuderen van deze leereenheid gebruik te maken van een anatomieboek. Dit ter verdere verduidelijking van hetgeen beschreven wordt in deze leereenheid. Wellicht heb je zelf nog de nodige boeken (basisopleiding verpleegkunde) die geraadpleegd kunnen worden.

Opdracht

De huid heeft een belangrijke rol met betrekking tot de afweer. Bij het ontstaan van een huidbeschadiging is de kans op infectie groot. De huid verdient dus ook alle aandacht tijdens de opname van patiënten op jouw afdeling.

Breng volgens de gezondheidspatronen van Gordon de huidverzorging met betrekking tot afweer (in al zijn facetten) van een patiënt die op jouw afdeling verblijft in kaart.

5. Zelftoets

1. De huid neemt deel aan de waterhuishouding
Juist/onjuist
2. De huid is opgebouwd uit de volgende lagen epidermis-corium-dermis
Juist/onjuist
3. De Langerhans-cellen maken deel uit van het immuunsysteem
Juist/onjuist
4. De lederhuid verleent de huid trekvastheid en reversibele vervormbaarheid
Juist/onjuist
5. De weefseldruk is hoger dan de druk in de capillaire, dit zorgt dan ook voor een goede doorbloeding van de huid.
Juist/onjuist
6. Apocriene zweetklieren hebben een beschuttende zuurmantel, en hebben een remmende werking op de bacteriegroei
Juist/onjuist

6. De voor deze leereenheid gebruikte literatuur en internetpagina's

Titel: Sesam Atlas van de Anatomie inwendige organen
ISBN: 978-90-5574-498-5

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Afweer>

7. Bijlage

Antwoorden zelftoets:

1. juist
2. onjuist
3. juist
4. juist
5. onjuist
6. onjuist

11 Gezondheidspatronen volgens Gordon

(Bijna) Iedere verpleegkundige kent Gordon en de 11 Gezondheidspatronen. Niet iedere verpleegkundige is op de hoogte van de inhoud van de verschillende onderdelen van het classificatiemodel.

De functionele gezondheidspatronen van individuele patiënten, gezinnen en buurten/wijken ontstaan vanuit de wisselwerking tussen patiënt en omgeving. Elk patroon brengt de lichamelijke, geestelijke en sociale integratie tot uitdrukking. Geen enkel patroon kan zonder kennis van de andere patronen worden begrepen. De functionele gezondheidspatronen worden beïnvloed door lichamelijke, ontwikkelingsbepaalde, culturele, sociale en spirituele factoren. Bij ziekte kunnen disfunctionele gezondheidspatronen optreden. Ook kunnen disfunctionele gezondheidspatronen tot ziekte leiden.

Of een patroon functioneel of disfunctioneel is, kun je bepalen door gegevens uit je beoordeling te vergelijken met een of meer van de volgende:

- a individuele uitgangswaarden
- b vaste normen voor leeftijdsgroepen en/of
- c culturele, sociale of andere normen.

Elk patroon wordt beoordeeld in de context van andere patronen en zijn bijdrage aan een optimaal functioneren van de beoordeelde patiënt.

1) Patroon van gezondheidsbeleving en -instandhouding

Het patroon van gezondheidsbeleving en -instandhouding omvat wat de patiënt van zijn gezondheid en welzijn vindt en hoe hij voor zijn gezondheid zorgt. Het gaat om de wijze waarop de patiënt zijn gezondheid beleeft in relatie met zijn huidige en toekomstige activiteiten. Daartoe horen ook de omgang met gezondheidsrisico's en het algehele gezondheidsgedrag zoals activiteiten m.b.t. de geestelijke en lichamelijke gezondheid, het opvolgen van gezondheidsvoorschriften en de medewerking aan nazorg.

- *Gezondheidszoekend gedrag*

Definitie:

Het actief zoeken van een cliënt met stabiele gezondheid naar mogelijkheden om zijn persoonlijke gezondheidsgewoonten of zijn omgeving te veranderen om een nog betere gezondheid te bereiken (van een stabiele gezondheid is sprake als de cliënt aan zijn leeftijd aangepaste maatregelen voor ziektepreventie heeft genomen en een goede of uitstekende gezondheid zegt te genieten en als eventuele klachten en verschijnselen van ziekte zijn gereguleerd).

2) Voeding/stofwisselingspatroon

Dit patroon bevat de inname van vocht en voedsel in verhouding tot de fysiologische behoeften, alsmede indicatoren van de plaatselijk aanwezige voedingsmiddelen. Denk hierbij aan individuele eet- en drinkpatronen, de dagelijkse eettijden, soorten en hoeveelheden geconsumeerd vocht en voedsel, voorkeuren voor bepaalde voedingsmiddelen en het gebruik van voedings- en vitaminesupplementen. Ook borstvoeding en het voedingspatroon van zuigelingen behoren tot dit patroon. Verder vallen eventuele huiddefecten en het algemene vermogen tot genezing onder dit patroon. Tot slot ook de toestand van huid, haar, nagels, slijmvliesen en gebit, lichaamstemperatuur, lengte en gewicht.

- *Voedingsteveel (of exogene zwaarlijvigheid)*

Definitie:

Overmatige calorie-inname in verhouding tot de fysiologische behoefte.

- *Dreigend voedingsteveel (of dreigende zwaarlijvigheid)*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een overmatige calorie-inname in verhouding tot de fysiologische behoefte.

- *Voedingstekort*

Definitie:

Onvoldoende inname van voedingsstoffen om aan de fysiologische behoefte te voldoen.

- *Ineffectieve borstvoeding*

Definitie:

Door moeder of kind ervaren ontevredenheid of problemen met het borstvoedingsproces.

- *Borstvoedingsonderbreking*

Definitie:

Onderbreking van het borstvoedingsproces omdat het niet mogelijk of raadzaam is het kind de borst te geven.

- *Effectieve borstvoeding*

Definitie:

Voldoende bedrevenheid in en tevredenheid met het borstvoedingsproces bij moeder, kind en rest van gezin.

- *Ineffectief zuigelingvoedingspatroon*

Definitie:

Verminderd vermogen van het kind om te zuigen of de zuig- en slikreflex te coördineren.

- *Ongecompenseerde slikstoornis*

Definitie:

Verminderd vermogen om vloeistoffen en/of vast voedsel willekeurig van mond naar maag te transporteren.

- *Aspiratiegevaar*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor aanzuiging van gastro-intestinale of orofaryngeale secreten, vast voedsel of vloeistoffen in de luchtwegen.

- *Veranderd mondslijmvlies (specificeer type verandering)*

Definitie:

Verandering in secretie, slijmvlies of bouw van de mondholte, resulterend in pijn of gevoeligheid.

- *Vochttekort*

Definitie;

Vasculaire, cellulaire of intracellulaire uitdroging.

- *Dreigend vochttekort*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor vermindering van het volume van lichaamsvocht (vasculaire, cellulaire of intracellulaire uitdroging).

- *Overvulling*

Definitie:

Plaatselijk of algemeen verhoogd volume van lichaamsvocht.

- *Huiddefect*

Definitie:

Beschadiging van de huid (indien samenhangend met druk, bijvoorbeeld bij bedrust of rolstoelgebruik, gebruik dan de diagnose decubitus).

- *Dreigend huiddefect*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor ulceratie/excoriatie van de huid.

- *Decubitus (specificeer graad)*

Definitie:

Beschadiging van de huid, in het bijzonder over botuitsteeksels, samenhangend met langdurig zitten of liggen (specificeer graad).

- *Weefseldefect (specificeer type)*

Definitie:

Beschadiging van slijmvlies, hoornvlies, huid of onderhuids weefsel (specificeer type weefsel en defect).

- *Dreigende temperatuurswijziging*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een verandering van de lichaamstemperatuur tot boven of onder de normale waarden.

- *Falende warmteregulatie*

Definitie:

Temperatuurschommeling tussen hypothermie en hyperthermie.

- *Hyperthermie*

Definitie:

Verhoogde lichaamstemperatuur, tot boven normale waarden.

- *Hypothermie*

Definitie:

Verlaagde lichaamstemperatuur, tot onder normale waarden.

3) Uitscheidingspatroon

Dit patroon omvat de uitscheidingsfunctie van darmen, blaas en huid. Inbegrepen zijn de subjectief beleefde regelmaat van de uitscheiding, eventueel gebruik van laxantia of andere middelen om de ontlasting op te wekken en eventuele veranderingen of problemen wat tijd, wijze, kwaliteit en/of kwantiteit van uitscheiding betreft. Ook eventuele hulpmiddelen (catheter, plaswekker, stoma-artikelen) vallen onder het uitscheidingspatroon.

- *Colon-obstipatie*

Definitie:

Defecatiepatroon dat wordt gekenmerkt door harde, droge ontlasting ten gevolge van een vertraagde passage van onverteerde voedselresten.

- *Subjectief ervaren obstipatie*

Definitie:

Defecatiepatroon dat door cliënt zelf als obstipatie wordt ervaren, waarbij laxantia, klysma's en/of zetpillen worden misbruikt om dagelijkse ontlasting te waarborgen.

- *Periodieke obstipatie*

Definitie:

Episoden met geen of alleen harde, droge ontlasting, die niet samenhangen met een pathologische toestand.

- *Diarree*

Definitie:

Frequente uitscheiding van vloeibare, vormloze ontlasting, niet samenhangend met een pathologische toestand.

- *Incontinentie voor faeces*

Definitie:

Verandering in gebruikelijk defecatiepatroon, gekenmerkt door onwillekeurige uitscheiding van ontlasting.

- *Verstoorde urine-uitscheiding*

Definitie:

Stoornis in het patroon van urine-uitscheiding.

- *Functionele incontinentie*

Definitie:

Onwillekeurige en onvoorspelbare urinelozing.

- *Reflex-incontinentie*

Definitie:

Onwillekeurig urineverlies, met enigszins voorspelbare tussenpozen, bij een geringe vullingsgraad.

- *Stress-incontinentie*

Definitie:

Onwillekeurig verlies van minder dan 50 ml urine bij toeneming van de abdominale druk.

- *Urge-incontinentie*

Definitie:

Onwillekeurig verlies van urine kort nadat sterke mictiedrang is waargenomen.

- *Volledige urine-incontinentie*

Definitie:

Aanhoudend onvoorspelbaar urineverlies.

- *Urineretentie*

Definitie:

Onvoldoende lediging van de blaas.

4) Activiteitenpatroon

Het activiteitenpatroon omvat het geheel van lichaamsbeweging, activiteiten, ontspanning, recreatie en vrijetijdsbesteding. Hieronder vallen alle ADL-activiteiten zoals wassen, kleden, koken, boodschappen doen, eten, werken en het huishouden. Ook de soort, kwaliteit en kwantiteit van lichaamsbeweging en regelmatig beoefende sport horen tot dit patroon. Daarnaast zijn inbegrepen factoren die een belemmering vormen voor het gewenste of verwachte individuele patroon, zoals neuromusculaire functie-stoornissen, benauwdheid, pijn op de borst of spierkrampen bij inspanning. Tot slot maken de vrijetijdsbesteding en alle recreatieve activiteiten die de patiënt alleen of met anderen onderneemt, deel uit van dit patroon. De nadruk ligt op activiteiten die van groot belang zijn voor de patiënt.

- *Verminderd activiteitsvermogen (specificeer niveau)*

Definitie:

Abnormale reactie op de energievergende lichaamsbewegingen bij de gewenste of vereiste activiteiten van het dagelijks leven.

- *Dreigend verminderd activiteitsvermogen*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een abnormale reactie op energievergende lichaamsbewegingen.

- *Oververmoeidheid*

Definitie:

Allesoverheersend en aanhoudend gevoel van uitputting en verminderd vermogen tot verrichting van lichamelijke of geestelijke activiteiten.

- *Mobiliteitstekort (specificeer niveau)*

Definitie:

Verminderd vermogen om zelfstandig te bewegen.

- *Verminderde mobiliteit in bed*

Definitie:

Verminderd vermogen om zelfstandig een andere lichaamshouding aan te nemen.

- *Verplaatsingstekort*

Definitie:

Verminderd vermogen om zich zelfstandig van het bed naar de stoel, het toilet of de wasgelegenheid te verplaatsen.

- *Verminderd voortbewegingsvermogen*

Definitie:

Verminderd vermogen om zich zelfstandig voort te bewegen met behulp van een rolstoel.

- *Ambulantietekort*

Definitie:

Verminderd vermogen om zich zelfstandig te voet of eventueel met behulp van een beenprothese in de omgeving voort te bewegen.

- *Dreigend inactiviteitssyndroom*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor achteruitgang van lichamelijke functies als gevolg van voorgeschreven of onvermijdbare inactiviteit van het bewegingsapparaat.

- *Dreigende contracturen*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor verkorting van pezen van beweeglijke gewrichten (hoofd, bovenste en onderste extremiteiten).

- *Volledig persoonlijke-zorgtekort (specificeer niveau)*

Definitie:

Onvermogen om zelfstandig te eten, te baden, naar het toilet te gaan, zich aan en uit te kleden en zichzelf te verzorgen.

- *Zelfstandigheidsstekort in wassen (specificeer niveau)*

Definitie:

Verminderd vermogen om zich te wassen of andere activiteiten op het gebied van de persoonlijke hygiëne te verrichten.

- *Zelfstandigheidsstekort in kleding/verzorging (specificeer niveau)*

Definitie:

Verminderd vermogen zichzelf te kleden/verzorgen.

- *Zelfstandigheidsstekort in eten (specificeer niveau)*

Definitie:

Verminderd vermogen om activiteiten met betrekking tot het eten te verrichten.

- *Zelfstandigheidsstekort in toiletgang (specificeer niveau)*

Definitie:

Verminderd vermogen om zelfstandig naar het toilet te gaan.

- *Afwijkende groei/ontwikkeling in persoonlijke zorgvaardigheden (specificeer niveau)*

Definitie:

Afwijking van de norm voor de betrokken leeftijdsgroep wat de persoonlijke zorgvaardigheden betreft.

- *Ontspanningstekort*

Definitie:

Onvoldoende ontplooiing van recreatieve activiteiten.

- *Verminderd huishoudvermogen (licht, matig, ernstig, dreigend, chronisch)*

Definitie:

Onvermogen om zelfstandig een veilige en groeibevorderende naaste omgeving in stand te houden.

- *Dysfunctionele beademingsontwenning*

Definitie:

Onvermogen om zich aan te passen aan geleidelijke vermindering van de beademing, waardoor het ontwenningproces wordt bemoeilijkt en verlengd (licht, matig of ernstig).

- *Verminderd ademhalingsvermogen*

Definitie:

Onvermogen adequaat adem te halen ten gevolge van een tekort aan energie/reserves.

- *Ineffectieve luchtwegreiniging*

Definitie:

Onvermogen slijm op te hoesten of obstructie van de luchtwegen op te heffen.

- *Ineffectieve ademhaling*

Definitie:

Onvoldoende ademhalingsvermogen (respiratoire compensatiemechanismen) om aan de zuurstofbehoefte van het lichaam te voldoen.

- *Verstoorde gasuitwisseling*

Definitie:

Verstoorde zuurstof- of kooldioxyde-uitwisseling in longen of op cellulair niveau.

- *Verminderd hartminuutvolume*

Definitie:

Aanwezigheid van indicatoren voor een verlaagd hartminuutvolume.

- *Verminderde weefseldoorbloeding (specificeer)*

Definitie:

Vermindering in de aanvoer van bloed (voedingsstoffen en zuurstof) op cellulair niveau ten gevolge van een tekort in de capillaire bloedvoorziening (specificeer: cerebraal, cardiopulmonaal, renaal, gastro-intestinaal, perifeer).

- *Dysreflexie*

Definitie:

Levensbedreigende toestand waarbij het sympathische zenuwstelsel ten gevolge van een dwarslaesie op Th7 (of hoger) inadequaat reageert op een schadelijke stimulus.

- *Ontregeling bij de zuigeling*

Definitie:

Wijziging in de regulering van de fysiologische en gedragssystemen van een zuigeling (dat wil zeggen: autonome, motorische, organisatorische, zelfregulerende, aandacht/interactieve en stemmingssystemen).

- *Dreigende ontregeling bij de zuigeling*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een wijziging in de regulering van de fysiologische en gedragssystemen van een zuigeling (dat wil zeggen: autonome, motorische, organisatorische, zelfregulerende, aandacht/interactieve en stemmingssystemen).

- *Mogelijkheid tot verbeterd functioneren van de zuigeling*

Definitie:

Patroon waarbij de fysiologische en gedragssystemen van een zuigeling (dat wil zeggen: autonome, motorische, organisatorische, zelfregulerende, aandachtzoekende/interactieve en stemmingssystemen) weliswaar naar tevredenheid worden gereguleerd, maar toch kunnen worden verbeterd teneinde een optimale reactie op omgevingsstimuli te bevorderen.

- *Dreigende perifere neurovasculaire stoornis*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een stoornis in de circulatie, het gevoel of de bewegingsmogelijkheden van een extremiteit.

- *Afwijkende groei en ontwikkeling*

Definitie:

Toestand waarin de cliënt qua groei of ontwikkeling afwijkt van de normen die gelden voor zijn leeftijdsgroep.

5) Slaap/rustpatroon

Dit patroon omvat het patroon van perioden van slaap, rust en ontspanning verspreid over het etmaal. Hierbij horen ook de subjectieve beleving van de kwaliteit en kwantiteit van slaap en rust en de hoeveelheid energie, en eventuele hulpmiddelen zoals slaappillen of bepaalde gewoontes voor het slapengaan.

- *Verstoord slaappatroon (specificeer type)*

Definitie:

Stoornis in de duur en kwaliteit van de slaap, waarvan de cliënt ongemak of hinder ondervindt bij gewenste activiteiten (specificeer type stoornis; bijvoorbeeld onderbroken slaap, omdraaiing van het slaappatroon, verlaat inslapen).

- *Verlaat inslapen*

Definitie:

Onvermogen om te slapen wanneer dat verwacht wordt.

- *Omkering van het slaappatroon*

Definitie:

Verandering in het slaap-waakritme waarbij de cliënt in plaats van 's nachts voornamelijk overdag slaapt.

- *Slaapdeprivatie*

Definitie:

Onvoldoende uren van periodieke rust/verlaagd bewustzijn (slaap) gedurende twee tot drie dagen, met een onuitgerust gevoel als gevolg.

6) Cognitiepatroon

Het cognitiepatroon omvat alle cognitieve functies. Tot de cognitieve functies behoren waarnemen, informatie verwerken, leren, denken en problemen oplossen. Ook zijn adequaatheid van zien, horen, proeven, voelen, ruiken en eventuele compensatiemechanismen of prothesen relevant. De pijnzin en omgang met pijn vallen onder dit patroon, en het taalvermogen, geheugen, oordeelsvermogen en de besluitvorming.

- *Pijn (specificeer type en lokatie)*

Definitie:

Verbale uiting en aanwezigheid van indicatoren van ernstig ongemak (pijn).

- *Chronische pijn (specificeer type en lokatie)*

Definitie:

Ernstig ongemak (pijn) gedurende meer dan zes maanden.

- *Tekort in zelfbestrijding van pijn (acute, chronische)*

Definitie:

Onvoldoende gebruik van pijnbestrijdingstechnieken (bijvoorbeeld tijdig vragen om pijnmedicatie, houdingverandering, of afleiding zoeken).

- *Halfzijdige inattentie*

Definitie:

Geen besef van en geen aandacht voor één lichaamszijde.

- *Zintuiglijke overbelasting*

Definitie:

Aanwezigheid van meer omgevingsstimuli dan gewoonlijk en/of bijzonder eentonige omgevingsstimuli.

- *Zintuiglijke onderbelasting*

Definitie:

Aanwezigheid van minder sociale en omgevingsstimuli dan gewoonlijk (of minimaal vereist voor oriëntatie).

- *Ongecompenseerd zintuigtekort (specificeer type/mate)*

Definitie:

Ongecompenseerde achteruitgang in het gehoor, het gezicht, de tast, de reuk of de kinesthesie (specificeer mate van achteruitgang).

- *Kennistekort (specificeer gebied)*

Definitie:

Onvermogen om informatie of uitleg te geven over gezondheidsgewoonten, gezondheidsinstandhouding en/of behandelingsprocedures of de hiervoor vereiste vaardigheden ten uitvoer te leggen (specificeer gebied; bijvoorbeeld persoonlijke zorg of aanbevelingen op het gebied van lichaamsbeweging en voeding bij insuline-afhankelijke diabetici).

- *Verstoord denken (specificeer)*

Definitie:

Afwijking van de leeftijdsnorm wat betreft de cognitieve functies (specificeer type afwijking; dit is een ruime taxonomische categorie).

- *Aandacht/concentratietekort*

Definitie:

Onvermogen om de aandacht op iets gericht te houden.

- *Acute verwardheid*

Definitie:

Plotseling optredend cluster van algemene, kortstondige veranderingen en stoornissen in de aandacht, de cognitie, de psychomotorische activiteit, de bewustzijnsgraad en/of het slaap-waakritme.

- *Chronische verwardheid*

Definitie:

Onomkeerbare, langdurige en/of progressieve achteruitgang van de verstandelijke vermogens en verandering van persoonlijkheid, gekenmerkt door een verminderd vermogen tot interpretatie van omgevingsstimuli en tot een intellectuele gedachtegang en die tot uiting komt in stoornissen van het geheugen, de oriëntatie en het gedrag.

- *Syndroom van verstoorde omgevingsinterpretatie*

Definitie:

Consequent gebrek aan oriëntatie in omstandigheden, tijd, plaats of persoon gedurende ten minste drie tot zes maanden, waardoor een beschermende omgeving noodzakelijk is.

- *Ongecompenseerd korte-termijngeheugentekort*

Definitie:

Onvermogen om zich recente gebeurtenissen en activiteiten te herinneren.

- *Geheugentekort*

Definitie:

Onvermogen om informatie of gedragsvaardigheden te onthouden of zich deze te herinneren (ten gevolge van pathofysiologische of situationele oorzaken van voorbijgaande of permanente aard).

- *Dreigend cognitietekort*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een stoornis in het geheugen, het redeneervermogen, het oordeelsvermogen en de besluitvorming.

- *Beslisconflict (specificeer)*

Definitie:

Onzekerheid over te ondernemen actie als de alternatieven een risico, verlies of bedreiging van persoonlijke waarden met zich meebrengen (specificeer object van het conflict; bijvoorbeeld operatie, behandeling, abortus of echtscheiding).

- *Verminderd intracraniaal aanpassingsvermogen*

Definitie:

Verstoring van de mechanismen die er normaal gesproken voor zorgen dat een intracraniale volumetoename wordt gecompenseerd, met als gevolg dat de intracraniale druk (ICP) in reactie op een schadelijke of onschadelijke stimulus onevenredig stijgt.

7) Zelfbelevingspatroon

Het zelfbelevingspatroon betreft de wijze waarop iemand zichzelf ziet. Ideeën over de eigen persoon, de beleving van de eigen vaardigheden (cognitief, affectief of lichamelijk), het zelfbeeld, de identiteit, het gevoel van eigenwaarde en het algehele patroon van emoties. Lichaamshouding, motoriek, oogcontact, stem en spraak maken deel uit van dit patroon.

- *Vrees (specificeer object)*

Definitie:

Gevoel van onheil dat gekoppeld is aan een aanwijsbare bron die de cliënt als bedreiging of gevaar voor zichzelf ervaart (specificeer object; bijvoorbeeld prognose, resultaat van operatie, dood, invaliditeit).

- *Angst*

Definitie:

Vaag, onbehaaglijk gevoel met een voor de cliënt meestal onduidelijke of onbekende bron.

- *Lichte angst*

Definitie:

Verhoogd activeringsniveau, gekoppeld aan een verwachte (niet-specifieke) bedreiging voor de cliënt zelf of significante relaties.

- *Matige angst*

Definitie:

Verhoogd activeringsniveau met selectieve aandacht, gekoppeld aan een verwachte (niet-specifieke) bedreiging voor de cliënt zelf of significante relaties.

- *Hevige angst (paniek)*

Definitie:

Extreem verhoogd activeringsniveau en ongerichte aandacht, gekoppeld aan een verwachte (niet-specifieke) bedreiging voor de cliënt zelf of significante relaties.

- *Anticiperende angst (licht, matig, hevig)*

Definitie:

Verhoogd activeringsniveau, gekoppeld aan een vermeende toekomstige (niet-specifieke) bedreiging voor de cliënt zelf of significante relaties.

- *Reactieve depressie (specificeer situatie)*

Definitie:

Acute vermindering van zelfachting, eigenwaarde of gevoel van bekwaamheid, gekoppeld aan een situationele dreiging (specificeer situationele dreiging; bijvoorbeeld resultaten van behandeling, invaliditeit, achteruitgang van de lichamelijke toestand).

- *Dreigende eenzaamheid*

Definitie:

Gemoedstoestand waarin de cliënt het risico loopt in een onbestemde dysfore stemming te geraken.

- *Moedeloosheid*

Definitie:

Gevoel weinig of geen keuze te hebben en onvermogen om zich ten behoeve van zichzelf in te spannen.

- *Machteloosheid (licht, matig, ernstig)*

Definitie:

Subjectief gevoel geen greep op een situatie te hebben en gevoel dat acties niet of nauwelijks van invloed zijn op uitkomst.

- *Geringe zelfachting*

Definitie:

Al dan niet rechtstreeks geuite negatieve zelfbeoordeling/gevoelens over zichzelf of eigen vermogens.

- *Chronisch geringe zelfachting*

Definitie:

Al dan niet rechtstreeks geuite aanhoudend negatieve zelfbeoordeling/gevoelens over zichzelf of eigen vermogens.

- *Reactieve geringe zelfachting*

Definitie:

Negatieve zelfbeoordeling/gevoelens over zichzelf of eigen vermogens in reactie op een situatie/gebeurtenis (bijvoorbeeld verlies of verandering), terwijl de cliënt zichzelf voorheen positief beoordeelde.

- *Verstoord lichaamsbeeld*

Definitie:

Negatieve gevoelens over of beleving van eigenschappen, functies of beperkingen van eigen lichaam of lichaamsdelen.

- *Dreigende zelfverminking*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een zelfverminkende maar niet dodelijke handeling, resulterend in weefselbeschadiging en vermindering van spanningen.

- *Identiteitsstoornis*

Definitie:

Onvermogen onderscheid te maken tussen zichzelf en anderen/objecten.

8) Rollen/relatiespatroon

Dit patroon omvat de belangrijkste rollen en verantwoordelijkheden van de patiënt in zijn huidige levenssituatie en zijn familie-, gezins-, werk- en sociale relaties met de bijbehorende verantwoordelijkheden. Ook de subjectieve beleving van de rollen en relaties, de tevredenheid van de patiënt ermee en eventuele verstoringen horen tot het patroon.

- *Anticiperende rouw*

Definitie:

Verwachte verstoring van een vertrouwd patroon of significante relatie (mensen, bezittingen, werk, status, huis, idealen, of lichaamsdelen en -functies).

- *Dysfunctionele rouw*

Definitie:

Bijzonder langdurig rouwproces (onverwerkte rouw) of bijzonder hevig rouwproces in verband met verlies of verandering (feitelijk of vermeend) in het relatiespatroon (mensen, bezittingen, werk, status, huis, idealen, lichaamsdelen en -functies enz.).

- *Verstoorde rolvulling (specificeer)*

Definitie:

Verandering in, conflict tussen of ontkenning van rolverantwoordelijkheden of onvermogen om bepaalde rolverantwoordelijkheden te dragen (specificeer verandering; dit is een ruime taxonomische categorie).

- *Onopgelost onafhankelijkheid-afhankelijkheidsconflict*

Definitie:

Gebrek aan oplossingen voor de behoefte aan en wens tot afhankelijkheid/onafhankelijkheid wanneer (therapeutische, ontwikkelingsbepaalde of sociale) onafhankelijkheid/afhankelijkheid wordt verwacht.

- *Sociale afwijzing*

Definitie:

Toestand van alleen zijn die de cliënt als negatief of bedreigend en als opgelegd door anderen ervaart.

- *Sociaal isolement*

Definitie:

Gevoel van alleen zijn dat wordt toegeschreven aan een interpersoonlijke interactie die onder het niveau ligt dat gewenst of vereist is voor het persoonlijk welzijn.

- *Inadequate sociale interactie*

Definitie:

Onvoldoende of overmatige kwantiteit of ondoelmatige kwaliteit van de sociale omgang.

- *Afwijkende groei en ontwikkeling in sociale vaardigheden (specificeer)*

Definitie:

Afwijking van leeftijdsnormen wat betreft de verwerving van sociale vaardigheden.

- *Hervestigingssyndroom*

Definitie:

Lichamelijke en psychosociale problemen ten gevolge van overplaatsing/verhuizing naar een andere omgeving.

- *Gewijzigde gezinsprocessen (specificeer)*

Definitie:

Onvermogen van een gezin (huishouden) om te voorzien in de behoeften van de gezinsleden, de gezinsfuncties te vervullen of de voor wederzijdse groei en ontwikkeling benodigde communicatie in stand te houden.

- *Gewijzigde gezinsprocessen: alcoholmisbruik*

Definitie:

Chronische ontregeling van de psychosociale, geestelijke en fysiologische functies van het gezin, wat leidt tot conflicten, ontkenning van problemen, weerstand tegen verandering, ineffectieve probleemoplossing en een reeks zichzelf instandhoudende crises.

- *Ouderschapstekort (specificeer tekort)*

Definitie:

Onvermogen van ouder(s)/verzorger(s) om een omgeving te scheppen die bevorderlijk is voor een optimale groei en ontwikkeling van een ander. (Het is normaal dat ouders zich na de geboorte van een kind aan de nieuwe situatie moeten aanpassen. Dit is een ruime taxonomische categorie; specificeer het type tekort).

- *Dreigend ouderschapstekort (specificeer)*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor een verstoring in het proces van aanpassing aan het ouderschap voor of na de geboorte van het kind (specificeer type tekort).

- *Ouderrolconflict*

Definitie:

Verwarring en conflicten van (een van de) ouders over de ouderrol in reactie op een crisis.

- *Zwakke ouder-kindhechting*

Definitie:

Verstoring van het interactieve proces tussen ouder/significante ander en zuigeling dat de ontwikkeling van een beschermende en koesterende wederzijdse relatie tussen hen moet bevorderen.

- *Dreigende verstoring van de ouder-kindhechting*

Definitie:

Verstoring van het interactieve proces tussen ouder/significante ander en zuigeling dat de ontwikkeling van een beschermende en koesterende wederzijdse relatie tussen hen moet bevorderen.

- *Ouder-kindscheiding*

Definitie:

Aanwezigheid van factoren die de interactie tussen kind en ouder(s) onmogelijk maken.

- *Overbelasting van mantelzorgverlener*

Definitie:

Door mantelzorgverlener ervaren problemen met vervulling van mantelzorgtaken.

- *Dreigende overbelasting van mantelzorgverlener*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor problemen met de vervulling van mantelzorgtaken.

- *Mantelzorgtekort*

Definitie:

Onvoldoende emotionele en/of praktische ondersteuning van anderen.

- *Verstoorde verbale communicatie*

Definitie:

Verminderd vermogen of onvermogen om door middel van taal met anderen te communiceren.

- *Afwijkende groei en ontwikkeling in communicatieve vaardigheden (specificeer)*

Definitie:

Afwijking van leeftijdsnormen wat betreft de ontwikkeling van communicatieve vaardigheden (specificeer de soort vaardigheid).

- *Dreigend geweld*

Definitie:

Aanwezigheid van risicofactoren voor gewelddadige handelingen waarbij de cliënt zichzelf of anderen lichamelijk letsel kan toebrengen.

9) Seksualiteit/voortplantingspatroon

Het seksualiteit/voortplantingspatroon omvat de seksuele relaties, seksualiteitsbeleving en het voortplantingspatroon, en de mate van (on)tevredenheid hiermee en eventuele subjectief ervaren problemen. Bij de vrouw zijn ook de vruchtbaarheid, maturiteitsfase (premenopauze, overgang, postmenopauze) en eventuele subjectief ervaren problemen van belang.

- *Gewijzigde seksuele gewoonten*

Definitie:

Geuite bezorgdheid over seksualiteit.

- *Seksueel disfunctioneren*

Definitie:

Subjectief ervaren problemen met het seksueel functioneren, dat als onbevredigend en inadequaar wordt beschouwd.

- *Verkrachtingssyndroom*

Definitie:

Gedwongen en gewelddadige seksuele penetratie tegen de wil en zonder toestemming van het slachtoffer (dit syndroom omvat een acute fase van ontregeling van het leven van het slachtoffer en een langdurig proces van reorganisatie van het leven).

- *Gecompliceerde vorm van verkrachtingssyndroom*

Definitie:

Aanwezigheid van klachten/verschijnselen van het verkrachtingssyndroom (lichamelijke of psychiatrische problemen, gebruik van alcohol of drugs).

- *Stille vorm van verkrachtingssyndroom*

Definitie:

Aanwezigheid van klachten en verschijnselen van het verkrachtingssyndroom, maar zonder dat het slachtoffer tegen iemand zegt verkracht te zijn.

10) Stressverwerkingspatroon

Het stressverwerkingspatroon omvat de wijze waarop iemand in het algemeen met problemen en stress omspringt. Inbegrepen zijn de reserve, de draagkracht of het vermogen om persoonlijke crises te doorstaan, coping-mechanismen, steun van familie of anderen en het subjectief ervaren vermogen om macht over de situatie uit te oefenen.

- *Ineffectieve coping*

Definitie:

Stoornis van het aanpassing- en probleemoplossend vermogen waarmee de cliënt tracht aan de eisen en taken van het leven te voldoen, waarbij de stress-hanteringsmethoden niet toereikend blijken om angst, vrees of boosheid te voorkomen/beheersen (specificeer stressor(en); bijvoorbeeld situationele crisis, ontwikkelingscrisis, ingrijpende gebeurtenis of verandering enz.).

- *Probleemvermijding*

Definitie:

Aanhoudende bagatellisering of ontkenning van informatie (feiten, betekenissen, gevolgen) wanneer de situatie een actieve aanpak van het probleem verlangt.

- *Defensieve coping*

Definitie:

Herhaalde projectie van een ongerechtvaardigd positieve zelfbeoordeling binnen een patroon van zelfbescherming tegen vermeende bedreigingen van een positief zelfbeeld.

- *Ineffectieve ontkenning*

Definitie:

Bewuste of onbewuste poging om angst/vrees te verminderen door de wetenschap of betekenis van een gebeurtenis te loochenen (met nadelige gevolgen voor de gezondheid).

- *Verminderd aanpassingsvermogen*

Definitie:

Onvermogen van de cliënt om zijn leefwijze/gedrag aan te passen aan een verandering in zijn gezondheidstoestand.

- *Posttraumatische reactie*

Definitie:

Langdurige pijnlijke reactie op een ingrijpende (onverwachte en buitengewone) traumatische gebeurtenis.

- *Gezinscoping: ontplooiingsmogelijkheden*

Definitie:

Effectieve aanpassing van een gezinslid aan de gezondheidsproblemen van de cliënt, waarna het gezinslid de wens uit tot een verbetering van de gezondheidstoestand en een versterkte ontplooiing van zichzelf en de cliënt.

- *Bedreigde gezinscoping*

Definitie:

Onvoldoende of ondoelmatige hulp, troost, of bemoediging van doorgaans ondersteunende significante ander (familielid of goede vriend), terwijl de cliënt diens ondersteuning misschien nodig heeft om zich aan te kunnen passen aan zijn gewijzigde gezondheidstoestand.

- *Gebrekkige gezinscoping*

Definitie:

Inadequaat gedrag van significante ander (familielid of vriend), waardoor hijzelf en de cliënt minder goed in staat zijn zich aan te passen aan de gewijzigde gezondheidstoestand van de cliënt.

- *Ineffectieve gemeenschapscoping*

Definitie:

Patroon van op aanpassing en probleemoplossing gerichte wijk/buurtactiviteiten dat ontoereikend is om aan de eisen of behoeften van de gemeenschap te voldoen.

- *Mogelijkheid tot verbeterde gemeenschapscooping*

Definitie:

Patroon van op aanpassing en probleemoplossing gerichte wijk/buurtactiviteiten dat weliswaar toereikend is om aan de eisen of behoeften van de gemeenschap te voldoen, maar dat verder kan worden verbeterd zodat huidige en toekomstige problemen en/of stressoren beter kunnen worden aangepakt.

11) Waarden/overtuigingenpatroon

Dit patroon omvat de waarden, normen, doelstellingen en overtuigingen waarop iemand zijn keuzes en beslissingen baseert. Inbegrepen zijn wat iemand belangrijk acht in het leven, en eventuele subjectief ervaren conflicten tussen bepaalde waarden, overtuigingen of verwachtingen ten aanzien van de gezondheid.

- *Geestelijke nood*

Definitie:

Verstoring van het levensprincipe waarvan iemands gehele wezen is vervuld en dat zijn lichamelijke, psychische en sociale aspecten integreert en transcendeert.

- *Mogelijkheid tot verbeterd geestelijk welbevinden*

Definitie:

Geestelijk welbevinden is het proces van ontwikkeling/ontdekking van mystieke gevoelens via een harmonieuze verbondenheid die voortvloeit uit innerlijke krachten.

Drukpunten met betrekking tot Decubitus

